

Rambeslut i hemtjänsten Hur blev det såhär långt?

April 2026

Inledning

I Habo kommun har rambeslut tillämpats i drygt ett år. Beslut som fattades före införande av rambeslut mynnade ut i olika insatser exempelvis städning, tvätt, inköp, måltider, sköta personlig hygien samt komma ut på promenader. Numera beviljas brukare stöd inom livsområdena;

- **Allmänna uppgifter och krav:** Det handlar om att hantera allmänna uppgifter och krav i olika sammanhang.
- **Kommunikation:**
Att kunna uttrycka sig och ta emot information på olika sätt.
- **Förflyttning:** Att röra sig och hantera transportmedel.
- **Personlig vård:** Att hantera egna hälsotillstånd och vård.
- **Hemliv:** Att hantera dagliga rutiner och hemmiljö.
- **Mellanmänniska interaktioner och relationer:**
Att upprätthålla och hantera relationer och sociala interaktioner.
- **Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv:**
Att hantera ekonomiska aspekter och sysselsättning.
- **Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv:**
Att upprätthålla en känsla av trygghet och engagera i samhällsaktiva aktiviteter.

- **Känsla av trygghet:**

Att hantera och uttrycka känslor av trygghet och säkerhet.

Viljeinriktningen är att ge brukaren ett ökat inflytande och större möjligheter att påverka hur stödet ska utformas.

I projekt ingick att till socialnämnden återkomma med en utvärdering av införande. Utvärderingen utgick från syftet med införande av rambeslut;

Har biståndshandläggningen effektiviserats?

I vilken utsträckning har ansvaret för planering för utförare förtydligats?

Har brukarens delaktighet förstärkts?

Tillvägagångssätt

Intervjuer har skett med enhetschefer inom Habo kommuns hemtjänst samt myndighetsenheten vård och omsorg. Representant från SPF har i samtal med förvaltningen delat med sig av målgruppens upplevelser och reflektioner. Förvaltningschef och verksamhetschef för äldreomsorg har tagit del av resultatet från ovanstående och bidragit med sina reflektioner.

Den privata utförarens andel av hemtjänst är mycket liten. En mycket hög andel av deras brukare har beslut som fattas före införande av rambeslut. Därför har de inte tillfrågats i utvärderingen.

Resultat

Inom förvaltningen finns en gemensam bild om syftet med rambeslut. Fokus ska vara individens behov i centrum (IBIC). Rambeslut har gett en ökad kunskap om IBIC samt en ökad delaktigheten för individen kring hur hemtjänst ska utföras. Vägledningen som togs fram för rambeslut är en hjälp i detta.

Rambeslut förväntas öka socialsekreterarnas utrymme att följa upp om brukarens behov tillgodoses genom hemtjänst. Socialsekreterarna

beskriver, redan nu, att de i handläggningen har ett större helhetsperspektiv i utredning av individens behov. Tidigare orienterade socialsekreteraren utredningen mot vilken av de tillgängliga insatserna som bäst kunde tillgodose behovet. Idag ligger tonvikten på att beskriva individens behov inom aktuella livsområden. Införande av rambeslut har utmynnat i färre ändringsbeställningar och mindre administrativa kontakter mellan utförare och socialsekreterare när besluten inte längre omfattar frekvens och tidsåtgång. Ett rambeslut om hemtjänst är aktuellt längre än de så kallade insatsbesluten, dvs det tar generellt längre tid än innan nytt beslut behöver fattas. Nytt beslut behövs endast när individens behov uppstår eller upphör inom något livsområde.

Utföraren har ett ansvar för att skapa goda förutsättningar för den enskildes medverkan i planeringen och vara lyhörd för synpunkter och önskemål. Brukare tillsammans med utföraren planerar hur genomförandet ska ske. Utföraren upplever att deras startsträcka hos en ny brukare är längre än tidigare då det inte är angett i detalj vad som ska utföras. Utföraren behöver i dialog med brukaren ta reda på mer om brukaren inför hemtjänststart jämfört med tidigare.

Införandet av rambeslut har inte förändrat antalet besökstillfällen hos brukaren eller antalet personal som besöker brukaren. En tänkt effekt av rambeslut var att hemtjänst skulle kunna utföras i längre sammanhängande besök med rambeslut jämfört med insatsbeslut. En orsak till att det inte blivit färre besökstillfällen kan vara att hälso- och sjukvårdsuppgifter ordinerats till givna klockslag. Hemtjänsten planerar sina besök hos brukare kring de tidpunkter då ordination ska ges.

Vid genomgång av utförda timmar hemtjänst före och efter införandet av rambeslut framkommer att mängden utförda timmar hemtjänst inte påverkats nämnvärt. Volymerna varierar med antalet brukare och deras omsorgsbehov.

Förvaltningens verksamheter upplever en förbättrad arbetsmiljö när samtal mellan socialsekreterare och utförare inte längre behöver kretsa kring den så kallade beviljade tiden för insatser inom hemtjänst (schablontid).

För målgruppen är det svårt att undersöka om det blivit någon skillnad. Det har inte skett någon brukarundersökning efter införandet som gör det möjligt att jämföra utfallen. Det har inte inkommit några synpunkter eller klagomål som rör rambeslut inom hemtjänst, varken handläggning eller utförande.

Analys

Effektivisera biståndshandläggningen

Utfasningsperioden av beslut tagna innan införandet av rambeslut är utdragen, vilket orsakar merarbete för både utförare och socialsekreterare. I takt med att andel rambeslut ökar förväntas fokus skifta från enbart utredning av behov till att också följa upp om beslutet tillgodoser brukarens behov.

Ett förtydligat ansvar för planering för utförare

Idag tar utföraren större ansvar för planeringen av hur hemtjänsten ska genomföras. Störst skillnad är det vid uppstart av hemtjänst där utföraren numera har en aktiv roll. När besluten tidigare innehöll detaljer om insatser påbörjades hemtjänsten utifrån beslutade insatser med tidsangivelser. Vid uppstart av hemtjänst sker nu i större

omfattning en dialog med brukaren kring hur stödet ska utformas hos individen.

Förstärka och förtydliga delaktigheten för brukaren

IBIC är förstärkt – socialsekreterare bättre på att identifiera och beskriva individuella behov. Genomförandeplanen görs mer i dialog med brukaren än innan. Utförande sker dock fortfarande på "standardtider".

Fortsättning

I nya socialtjänstlagen anges att uppföljning av kvalitet i utförda insatser ska ske. Det finns i förvaltningen ett behov av att utreda vem som ska utföra kvalitetsuppföljning. Kvalitetsuppföljning innebär att följa upp hur beviljade insatser utförs – att insatserna tillgodoser den enskildes behov av stöd och hjälp, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt är av god kvalitet.

Den positiva effekten av rambeslut förväntas öka när andelen brukare med endast rambeslut blir högre. För att i högre utsträckning öka individens påverkan kring när på dygnet hemtjänsten kommer bör det undersökas om hälso- och sjukvårdsinsatser kan ordinerats eller utföras på ett sätt som gör det möjligt för individen att i större omfattning styra tidpunkten.